

การวิเคราะห์คุณสมบัติงานบรรณารักษ์และสารสนเทศ :
กรณีศึกษาการโฆษณาผ่านทางเว็บไซต์รับสมัครงาน
ปี พ.ศ. 2553-2555¹

Analysis of Qualification for Librarians and Information :
Case Study Job Advertisement on Web During 2010-2012

ดิชิตชัย เมตตาริกานนท์²
ดร.อรรถจณ์ บัณฑิตย์²

Dichitchai Mettarikanon
Dr. Att Bundit

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาของโฆษณาตำแหน่งงานและคุณสมบัติ บรรณารักษ์และนักสารสนเทศในเว็บไซต์รับสมัครงาน ในด้าน ชื่อตำแหน่ง ภูมิหลัง คุณสมบัติการศึกษา หน่วยงานที่รับสมัคร ประสบการณ์ เงินเดือน คุณสมบัติด้าน บรรณารักษศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งลักษณะพิเศษด้านอื่น ๆ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ผลการวิจัย พบว่า ตำแหน่งงานด้านบรรณารักษศาสตร์และ สารสนเทศศาสตร์ ที่หน่วยงานต้องการมากที่สุด คือ ตำแหน่งบรรณารักษ์ ส่วนคุณสมบัติ อื่น ๆ ที่หน่วยงานต้องการ คือ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านบรรณารักษศาสตร์ หรือสารสนเทศศาสตร์ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในเบื้องต้น และมีมนุษยสัมพันธ์ และการสื่อสารที่ดี

¹ ทูลวิจัยสนับสนุน จาก สำนักวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรการจัดการสารสนเทศดิจิทัล สำนักวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์; Assistant Professor, School of Informatics, Walailak University.

Abstract

The objectives of this research were to analysis of librarian job advertisement on Web. Variables were examined from the following categories: position description, personal background, educational background, work experience, employers, salary, ICTs skills, languages, and personal traits. The data were analyzed by percentage. The finding showed that most job position on web required was librarian especially the academic librarian. The main required of librarian qualification that employers wanted were a subject specific bachelor's degree of Library or Information Science, basic ICTs skill, human relation and communication skill.

คำสำคัญ : คุณสมบัติด้านบรรณารักษ์ ประกาศรับสมัครงานบรรณารักษ์ผ่านเว็บไซต์

Keyword : Librarian qualification; Librarian job announcement on web

บทนำ

ปัจจุบันหน่วยงานทางด้านห้องสมุด ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ มีความต้องการบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถด้านสารสนเทศ ซึ่งประกอบด้วย ด้านการบริการ ด้านการแนะนำห้องสมุด ด้านงานเทคนิค ด้านบริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า (Bychowski, et al., 2010) นอกจากนั้นบรรณารักษ์ นักสารสนเทศจำเป็นต้องมีความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยเฉพาะด้านฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ การออกแบบสื่อการเรียนรู้ การเขียนโปรแกรม การออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์ ประกอบกับความสามารถส่วนบุคคลทางด้านความเป็นผู้นำ การจัดการโครงการ การวางแผน การแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีม (Shank, 2006) ซึ่งคุณสมบัติของตำแหน่งงานด้านสารสนเทศโดยตรงประกอบด้วย บรรณารักษ์ นักจดหมายเหตุ นักสารสนเทศ ผู้จัดการเอกสารสำนักงาน เป็นต้น (Krittiya et al., 2009) จากความต้องการของตลาดแรงงานที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดและแหล่งบริการสารสนเทศพบว่า บรรณารักษ์ นักสารสนเทศที่มีความรู้ความสามารถด้านการบริการ ด้านงานวิเคราะห์และทำการรายการสารสนเทศ ด้านการรู้สารสนเทศ ยังคงเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน (Clyde, 2002)

ปัจจุบันพัฒนาการและความก้าวหน้าของเทคโนโลยี โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตมีผลต่อการผลิต การจัดการ และการให้บริการและเผยแพร่สารสนเทศ ซึ่งเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทำให้การผลิตสารสนเทศทำได้ง่ายและเป็นรูปดิจิทัล มีลักษณะเป็นสื่อผสม มีทั้งภาพ เสียง ตัวอักษรและภาพเคลื่อนไหว ซึ่งสามารถจัดเก็บและเผยแพร่ได้ง่าย รวดเร็ว จึงทำให้หน่วยงานต่างๆ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งเผยแพร่ข้อมูลในด้านต่างๆ ทั้ง ด้านการค้า การศึกษา การเผยแพร่ ข้อมูลสินค้าและบริการ ทุกองค์กรเริ่มปรับตัวและเรียนรู้ที่จะใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเข้ามาเป็นเครื่องมือในการโฆษณาได้อย่างลงตัว และมีการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลางในการโฆษณาและสร้างแรงจูงใจ เพื่อเป็นช่องทางการสื่อสารกับผู้ใช้บริการโดยใช้เครื่องมือคือเว็บไซต์ขององค์กร หรือเว็บไซต์ที่ให้บริการทั่วไปเป็นช่องทางการประชาสัมพันธ์เรื่องราวต่าง ๆ ขององค์กร ความเคลื่อนไหว กิจกรรม รวมไปถึงการโฆษณาเพื่อรับสมัครงานอีกด้วย การโฆษณาตำแหน่งงานบนเว็บไซต์จึงเป็นช่องทางการสื่อสารที่สามารถเข้าถึงผู้ใช้บริการได้ดีที่สุด เนื่องจากมีผู้ใช้บริการผ่านอินเทอร์เน็ตมากกว่า 100 ล้านคน (Bizness Concepts, 2010) โดยกลยุทธ์ที่ใช้ในการโฆษณานบนเว็บ ได้แก่ การโฆษณาผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านบริการเวิลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web) ผ่านทางห้องสนทนา (Chatroom) หรือ บล็อก (Blog) เป็นต้น

การวิเคราะห์ตำแหน่งงานบรรณารักษ์ และนักสารสนเทศ ผ่านโฆษณาทางเว็บไซต์จะช่วยให้ทราบความต้องการของตลาดงานและประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสารสนเทศ และเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านห้องสมุดเพื่อนำไปประกอบการตัดสินใจคัดเลือกบุคลากรเพื่อมาปฏิบัติงานด้านสารสนเทศและสถาบันการศึกษา หลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบรรณารักษ์ นักสารสนเทศ เข้าสู่ตลาดแรงงาน จากการสำรวจเบื้องต้นของผู้วิจัยพบว่างานวิจัยด้านการวิเคราะห์คุณสมบัติด้านสารสนเทศจากประกาศรับสมัครงานผ่านเว็บไซต์ยังไม่ปรากฏ ส่วนใหญ่จะเป็นการวิเคราะห์คุณสมบัติด้านสารสนเทศผ่านสื่อตีพิมพ์ เช่น งานวิจัยของ Krittiya, et al. (2009) Dearmond (2009) Rasmussen and Choi (2009) และ Shank (2006) ที่พบว่า คุณสมบัติที่ตลาดงานต้องการส่วนใหญ่เป็นตำแหน่งงานที่ประยุกต์ เช่น บรรณารักษ์ดิจิทัล บรรณารักษ์ที่มีความสามารถด้านเทคโนโลยีและด้านการจัดการ เป็นต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจวิเคราะห์คุณสมบัติงานด้านบรรณารักษ์และ

สารสนเทศที่โฆษณาผ่านทางเว็บไซต์รับสมัครงาน ซึ่งจะทำให้ทราบความต้องการของตลาดแรงงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบรรณารักษ์ นักสารสนเทศ คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ และคุณลักษณะด้านบุคลิกและอื่น ๆ ที่ตลาดแรงงานต้องการ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนผลิตกำลังคนทางด้านบรรณารักษ์ นักสารสนเทศของสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาบัณฑิตให้มีความรู้ ความสามารถ ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสารสนเทศและสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาวิจัยได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาของโฆษณาตำแหน่งงานและคุณสมบัติด้านบรรณารักษ์ในเว็บไซต์รับสมัครงาน ในด้านชื่อตำแหน่ง หน่วยงานที่รับสมัคร ประสบการณ์ คุณวุฒิการศึกษา เงินเดือน คุณสมบัติด้านบรรณารักษศาสตร์และลักษณะพิเศษด้านอื่น ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย : การวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive research) และวิเคราะห์เชิงเอกสาร (Document analysis) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือเว็บไซต์ที่ประกาศรับสมัครงานผ่านอินเทอร์เน็ต ระหว่าง ปี พ.ศ. 2553-2555 ซึ่งมีเว็บไซต์จำนวนมาก ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกโดยใช้วิธีสืบค้นผ่านเครื่องมือสืบค้น Google โดยใช้คำค้นที่เกี่ยวข้อง 3 คำ ได้แก่ รับสมัครงานบรรณารักษ์ สมัครงานบรรณารักษ์ งานบรรณารักษ์ ซึ่ง 3 คำดังกล่าวได้มาจากการสำรวจคำที่ปรากฏในการรับสมัครงานมากที่สุดในเว็บไซต์ของ ALA (American Library Association) *JobLIST* (<http://joblist.ala.org/>) ซึ่งปรากฏผลการสืบค้นเป็นเว็บไซต์โดยมีค่าจัดลำดับมากที่สุด 7 ลำดับ เมื่อนับเว็บไซต์ที่ซ้ำกันแล้ว อันประกอบด้วย

- 1.1 libjobs.ob.tc/
- 1.2 Libraryhub.in.th
- 1.3 projectlib.wordpress.com/job/
- 1.4 <http://www.taradjob.com/>

1.5 <http://www.thaieasyjob.com/>

1.6 <http://resume.jobpub.com/>

1.7 www.jobsiam.com/

ดังนั้นในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมจาก 7 เว็บไซต์นี้

2. เครื่องมือในการเก็บข้อมูล : แบบบันทึกข้อมูลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ประเภทหน่วยงาน ตำแหน่งทางบรรณารักษ์ นักสารสนเทศ อัตราเงินเดือน คุณสมบัติด้านการศึกษา ด้านวิชาชีพ ด้านภาษา ด้าน ICTs และคุณสมบัติพิเศษอื่น ๆ เช่น มนุษยสัมพันธ์ การสื่อสาร การบริการ ฯลฯ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้มีการเก็บข้อมูลจากการประกาศรับสมัครงานผ่านทางเว็บไซต์ที่มีรายละเอียดวันประกาศตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2553 ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ. 2555 และผ่านทางสื่ออินเทอร์เน็ตใน 7 เว็บไซต์ด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

1. หน่วยงานที่ประกาศรับสมัครงานด้านบรรณารักษ์และสารสนเทศ

จากการวิเคราะห์เว็บไซต์ที่ประกาศรับสมัครงานด้านบรรณารักษ์และสารสนเทศระหว่างปี พ.ศ. 2553-2555 มีประกาศรับสมัครงานทั้งหมด 145 ตำแหน่ง เมื่อวิเคราะห์ตามปีพบว่า พ.ศ. 2554 มีการประกาศรับสมัครงานผ่านเว็บไซต์มากที่สุด จำนวน 54 ตำแหน่ง (ร้อยละ 37.24) รองลงมาคือ ปี พ.ศ. 2555 จำนวน 49 ตำแหน่ง (ร้อยละ 33.79) และน้อยที่สุดคือ ปี พ.ศ. 2553 จำนวน 42 ตำแหน่ง (ร้อยละ 28.96)

เมื่อวิเคราะห์ตามประเภทหน่วยงาน ที่ประกาศรับสมัคร พบว่า เป็นหน่วยงานด้านสถาบันการศึกษา หรือเว็บไซต์ที่เป็นกลุ่มโดเมน .ac มากที่สุด จำนวน 88 แห่ง (ร้อยละ 60.68) ส่วนองค์กรที่ประกาศรับสมัครมากที่สุด คือ หน่วยงานรัฐบาล จำนวน 79 แห่ง (ร้อยละ 54.48) ซึ่งแบ่งเป็น มหาวิทยาลัยมากที่สุด จำนวน 28 ตำแหน่ง (ร้อยละ 19.31) รองลงมาคือ โรงเรียน จำนวน 27 ตำแหน่ง (ร้อยละ 18.62)

2. ตำแหน่งด้านบรรณารักษ์และสารสนเทศ มีประกาศรับสมัครผ่านเว็บไซต์ทั้งหมด 145 ตำแหน่ง ได้แก่ บรรณารักษ์ ผู้ช่วยบรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานห้องสมุด นักเอกสารสนเทศ เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ นักจดหมายเหตุ เจ้าหน้าที่บริการข้อมูล/สารสนเทศ อาจารย์หรือครูบรรณารักษ์ และหัวหน้างานหรือหัวหน้าฝ่ายห้องสมุด โดยตำแหน่งที่ประกาศรับสมัครมากที่สุดคือ ตำแหน่งบรรณารักษ์ จำนวน 88 ตำแหน่ง (ร้อยละ 60.68) ตำแหน่งอาจารย์หรือครูบรรณารักษ์ จำนวน 18 ตำแหน่ง (ร้อยละ 12.41) ตำแหน่งหัวหน้างานหรือหัวหน้าฝ่ายห้องสมุด จำนวน 2 ตำแหน่ง (ร้อยละ 1.37) เมื่อจำแนกตามปีที่รับสมัคร พบว่า ในปี พ.ศ. 2554 มีการรับสมัครตำแหน่งบรรณารักษ์มากที่สุด จำนวน 31 ตำแหน่ง (ร้อยละ 21.37) ปี พ.ศ. 2553 จำนวน 29 ตำแหน่ง (ร้อยละ 20.00) และปี พ.ศ. 2555 จำนวน 28 ตำแหน่ง (ร้อยละ 19.31) ตามลำดับ (ดังตารางที่ 1)

จำนวนอัตราที่รับสมัคร พบว่า จำนวนอัตรารับสมัคร 1 อัตรา มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 90 อัตรา (ร้อยละ 62.06) เมื่อจำแนกตามปี พบว่า ปี พ.ศ. 2554 จำนวนมากที่สุด 33 ตำแหน่ง (ร้อยละ 22.75) ปี พ.ศ. 2555 จำนวน 30 ตำแหน่ง (ร้อยละ 20.68) และ ปี พ.ศ. 2553 จำนวน 27 ตำแหน่ง (ร้อยละ 18.62) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 แสดงชื่อตำแหน่งที่ประกาศรับสมัคร

ปี พ.ศ.	2553		2554		2555		รวม	
ชื่อตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. บรรณารักษ์	29	20.00	31	21.37	28	19.31	88	60.68
2. ผู้ช่วยบรรณารักษ์	2	1.37	5	3.44	2	1.37	9	6.20
3. เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานห้องสมุด	2	1.37	3	2.06	0	0.00	5	3.44
4. นักเอกสารสนเทศ นักสารสนเทศ	1	0.68	3	2.06	1	0.68	5	3.44
5. เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์	2	1.37	3	2.06	4	2.75	9	6.20
6. นักจดหมายเหตุ	1	0.68	2	1.37	1	0.68	4	2.75
7. เจ้าหน้าที่บริการข้อมูล/ สารสนเทศ	1	0.68	1	0.68	1	0.68	3	2.06
8. อาจารย์/ครูบรรณารักษ์	3	2.06	6	4.13	9	6.20	18	12.41
9. หัวหน้างานหัวหน้าฝ่ายห้องสมุด	0	0.00	0	0.00	2	1.37	2	1.37
10. ไม่ระบุ	1	0.68	0	0.00	1	0.68	2	1.37
รวม	42	28.89	54	37.24	49	33.79	145	100.0

3. อัตราเงินเดือนที่ประกาศรับสมัคร พบว่า อัตราเงินเดือนที่หน่วยงานระบุไว้ในประกาศรับสมัครงานตำแหน่งบรรณารักษ์ โดยตรง อยู่ในช่วง 8,001-11,000 บาทมากที่สุด จำนวน 42 ตำแหน่ง (ร้อยละ 28.96) ส่วนที่เหลืออื่น ๆ ไม่ระบุอัตราเงินเดือนหรือ ระบุจำนวนเงินเดือน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวุฒิการศึกษา หรือประสบการณ์การทำงาน

4. วุฒิการศึกษาที่ประกาศรับสมัคร พบว่า หน่วยงานต้องการวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 116 ตำแหน่ง (ร้อยละ 68.23) รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท จำนวน 39 ตำแหน่ง (ร้อยละ 22.94)

5. คุณสมบัติด้านบรรณารักษ์ ในตำแหน่งที่หน่วยงานต้องการ จาก 145 ตำแหน่ง สรุปเป็นประเด็น ดังนี้ สาขาที่ต้องการมากที่สุดคือ บรรณารักษศาสตร์ จำนวน 110 ตำแหน่ง (ร้อยละ 32.64) บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ จำนวน 102 ตำแหน่ง (ร้อยละ 30.26) สารนิเทศศาสตร์ สารสนเทศศาสตร์ การจัดการสารสนเทศ จำนวน 92 ตำแหน่ง (ร้อยละ 27.28) เทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 3 ตำแหน่ง (ร้อยละ 0.89) (ดังตารางที่ 2)

คุณลักษณะทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ที่หน่วยงานต้องการ พบว่า หน่วยงานส่วนใหญ่ระบุคุณสมบัติที่ต้องการจำนวน 289 ตำแหน่ง (ร้อยละ 81.64) ไม่ระบุคุณสมบัติของผู้สมัครเพียงจำนวน 65 ตำแหน่ง (ร้อยละ 18.36) กลุ่มที่ระบุคุณลักษณะจำแนกเป็นหน่วยงานที่ต้องการบุคลากรด้านการจัดหา คัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศ จำนวน 59 ตำแหน่ง (ร้อยละ 16.56) ด้านงานบริการสารสนเทศ จำนวน 57 ตำแหน่ง (ร้อยละ 16.10) ด้านการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ จำนวน 53 ตำแหน่ง (ร้อยละ 14.97) ด้านบริการค้นคืน สืบค้นสารสนเทศ จำนวน 32 ตำแหน่ง (ร้อยละ 9.03) (ดังตารางที่ 3)

โดยสรุปจากตารางที่ 3 คุณสมบัติของวิชาชีพบรรณารักษ์ สารสนเทศ ที่ตลาดแรงงานต้องการ พบว่า ตลาดแรงงานต้องการบรรณารักษ์ นักสารสนเทศที่มีคุณสมบัติด้านงานจัดหา คัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศมากที่สุด รองลงมาคือด้านงานบริการสารสนเทศ และงานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงสาขาวิชาที่ประกาศรับสมัคร*

ปี พ.ศ.	2553		2554		2555		รวม	
สาขาวิชา	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. บรรณารักษศาสตร์	36	10.68	40	11.86	34	10.08	110	32.64
2. สารนิเทศศาสตร์	8	2.37	11	3.26	13	3.85	32	9.49
3. สารสนเทศศาสตร์	14	4.15	17	5.04	13	3.85	44	13.05
4. สารสนเทศศึกษา	5	1.48	2	0.59	8	2.37	15	4.45
5. การจัดการสารสนเทศ	6	1.78	5	1.48	5	1.48	16	4.74
6. เทคโนโลยีสารสนเทศ	0	0.00	1	0.29	2	0.59	3	0.89
7. บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์	18	5.34	23	6.82	22	6.52	63	18.69
8. บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์	10	2.96	13	3.85	16	4.74	39	11.57
9. ไม่ระบุ	2	0.59	7	2.07	6	1.78	15	4.45
รวม	99	29.38	119	35.32	113	33.54	337	100.0

(*ประกาศรับโดยใช้ชื่อสาขามากกว่า 1 ชื่อ)

ตารางที่ 3 แสดงคุณสมบัติของบรรณารักษ์ที่ประกาศรับสมัคร*

ปี พ.ศ.	2553		2554		2555		รวม	
คุณสมบัติทางด้านบรรณารักษ์	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ	20	5.65	23	6.50	16	4.53	59	16.56
2. การบริหารงานห้องสมุด	2	0.56	3	0.85	1	0.28	6	1.69
3. งานบริการสารสนเทศ	18	5.08	21	5.93	18	5.08	57	16.10
4. งานจดหมายเหตุ/พิพิธภัณฑ์	1	0.28	1	0.28	3	0.85	5	1.41
5. การบริการค้นคืนสืบค้นสารสนเทศ	14	3.95	9	2.54	9	2.54	32	9.03
6. การวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ	18	5.08	15	4.24	20	5.67	53	14.97
7. งานวารสาร สิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง	2	0.56	8	2.26	4	1.12	14	3.95
8. ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ	4	1.12	10	2.83	5	1.42	19	5.36
9. จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน	0	0.00	8	2.26	4	1.12	12	3.38
10. ประชาสัมพันธ์ห้องสมุด	0	0.00	3	0.85	2	0.56	5	1.41
11. ตอบคำถาม ช่วยค้นคว้า	0	0.00	9	2.54	4	1.12	13	3.67

ตารางที่ 3 แสดงคุณสมบัติของบรรณารักษ์ที่ประกาศรับสมัคร* (ต่อ)

ปี พ.ศ.	2553		2554		2555		รวม	
คุณสมบัติทางด้านบรรณารักษ์	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
12. ออกรายงานและสถิติ	0	0.00	6	1.67	2	0.56	8	2.25
13. ทำตราชั่งและสาระสังเขป	1	0.28	2	0.56	3	0.85	6	1.69
14. ไม่ระบุ	25	7.06	24	6.77	16	4.52	65	18.36
รวม	105	29.67	142	40.12	107	30.23	354	100.00

(* ประกาศรับสมัครโดยแสดงรายการมากกว่า 1 คุณสมบัติ)

คุณสมบัติด้านภาษา ในตำแหน่งที่หน่วยงานต้องการ พบว่า หน่วยงานส่วนใหญ่ไม่ระบุภาษาที่ต้องการในตำแหน่งงานที่ประกาศรับ จำนวน 120 ตำแหน่ง (ร้อยละ 82.75)

คุณสมบัติด้าน ICTs ในตำแหน่งที่หน่วยงานต้องการ พบว่า ตำแหน่งด้านบรรณารักษ์ ส่วนใหญ่ต้องการบุคลากรที่มีความสามารถในการใช้งานโปรแกรมคอมพิวเตอร์พื้นฐาน หรือ MS Office มากที่สุดจำนวน 82 ตำแหน่ง (ร้อยละ 41.20) รองลงมาคือไม่ได้ระบุ จำนวน 59 ตำแหน่ง (ร้อยละ 29.64)

คุณลักษณะพิเศษที่หน่วยงานต้องการนอกเหนือจากคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง พบว่า คุณสมบัติด้านมีมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสารที่ดี มีความต้องการมากที่สุด (ร้อยละ 12.06) รองลงมาคือ รักงานทางด้านบริการ (ร้อยละ 9.54)

สำหรับคุณสมบัติทั่วไปเกี่ยวกับผู้สมัคร ในประกาศรับสมัครงานด้านบรรณารักษ์ พบว่า ส่วนใหญ่ ไม่ระบุเพศ (ร้อยละ 82.75) ไม่ระบุอายุ (ร้อยละ 70.34) ไม่ระบุประสบการณ์การทำงาน (ร้อยละ 66.20)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์เว็บไซต์ที่ประกาศรับสมัครงานด้านบรรณารักษ์และสารสนเทศ ระหว่างปี พ.ศ. 2553-2555 มีประกาศรับสมัครงานทั้งหมด 145 ตำแหน่ง พบว่าปริมาณความต้องการบุคลากรในตำแหน่งบรรณารักษ์มีจำนวนค่อนข้างน้อยทั้งนี้อาจเกิดจากการใช้คำค้นของผู้วิจัยโดยเลือกเฉพาะคำว่าบรรณารักษ์ คำเดียวแต่การรับสมัครงานด้านบรรณารักษ์อาจมีตำแหน่งงานอื่นที่ได้ใช้ความรู้ทางบรรณารักษ์ เช่น นักจดหมายเหตุ นักเอกสารสนเทศ นักสารสนเทศ ผู้จัดการข้อมูล เป็นต้น ซึ่งหากใช้คำค้นเหล่านี้ร่วมด้วย

อาจทำให้พบตำแหน่งงานที่เกี่ยวข้องกับงานบรรณารักษ์เพิ่มมากขึ้น ประกอบกับในช่วงปี พ.ศ. 2553-2555 เศรษฐกิจไทยอยู่ในช่วงการฟื้นตัว จากการเผชิญกับปัจจัยลบหลายด้านตลอดปี ทั้งความไม่แน่นอนของเศรษฐกิจโลก ปัญหาการเมืองภายในประเทศ ความผันผวนของค่าเงินบาท รวมทั้งภัยธรรมชาติต่าง ๆ ทำให้ตลาดแรงงานโดยภาพรวมมีอัตราการจ้างงานค่อนข้างต่ำ จากปัจจัยดังกล่าว (Bank of Thailand, 2011) จากการประกาศรับสมัครงาน 145 ตำแหน่ง พบว่ามีหน่วยงานที่ต้องการบุคลากรในตำแหน่ง บรรณารักษ์มากที่สุด (ร้อยละ 60.68) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Krittiya et al. (2009) Mustafa & Ansari (2012), Alonso-Regalado & Van (2009), Clyde (2002) ที่พบว่า ตลาดแรงงานยังต้องการบุคลากรในตำแหน่งบรรณารักษ์ ทั้งนี้ เพราะตำแหน่งบรรณารักษ์เป็นการบูรณาการบทบาทของกลุ่มบุคคลหลายสาขาวิชา ทั้งวิชาการและวิชาชีพ โดยบรรณารักษ์ได้พัฒนาบทบาทในงานห้องสมุดและงานสารสนเทศมาอย่างต่อเนื่องเริ่มจากยุคเริ่มต้นที่เน้นบทบาทของผู้อ่านรัก ผู้เก็บรักษา มาสู่บทบาทใหม่ที่กว้างขวางและหลากหลายขึ้น มีค่าใหม่ ๆ เกิดขึ้นพร้อมกับการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในวิชาชีพและการก้าวเข้าสู่สังคมดิจิทัล ซึ่งแสดงถึงบทบาทใหม่ที่หลากหลายของบรรณารักษ์ เช่น ผู้จัดการสารสนเทศ (Information management) ทำหน้าที่บริหารจัดการสารสนเทศ ตัวกลางสารสนเทศ (Information intermediaries) เป็นสื่อกลางระหว่างผู้ใช้กับสารสนเทศ และประสานเชื่อมโยงกับกลุ่มบุคคลและสถาบัน ผู้เอื้ออำนวยความรู้ (Knowledge facilitator) เป็นผู้สนับสนุน ส่งเสริม เพื่อการเข้าถึงและค้นคืนสารสนเทศแทนจากบทบาทเดิมที่เป็นผู้จัดหมวดหมู่ ทำรายการ ทำดัชนี เป็นต้น (Thamonwan, 2007) นอกจากนั้น ตามประกาศของทบวงมหาวิทยาลัยเรื่อง มาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2544 กำหนดให้บรรณารักษ์ คือ บุคคลที่ต้องปฏิบัติงานต่าง ๆ ดังนี้ งานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ งานวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ งานวารสาร งานเอกสารและสิ่งพิมพ์รัฐบาล งานบริการยืม-คืน งานบริการอ้างอิง งานผลิตคู่มือสืบค้นพิเศษ งานผลิตบรรณานุกรมและสารสังเขปค้นเรื่องทั่วไป งานจดหมายเหตุสถาบันอุดมศึกษา (Office of the Higher Education Commission, 2001)

ด้านอัตราเงินเดือนที่ประกาศรับสมัคร พบว่า อัตราเงินเดือนที่หน่วยงานระบุไว้ในประกาศรับสมัครงานตำแหน่งบรรณารักษ์ โดยตรง อยู่ในระหว่าง 8,001-11,000 บาท (ร้อยละ 28.96) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Krittiya, et al. (2009) ที่พบว่า อัตราเงิน

เดือนสูงสุดที่ระบุไว้สำหรับตำแหน่งงานด้านสารสนเทศ คือ 11,000 บาท และต่ำสุด คือ 6,001 บาท ซึ่งใกล้เคียงกับอัตราเงินเดือนของสำนักงานข้าราชการพลเรือน (กพ.) ในช่วงเวลาดังกล่าวคือ 11,680 บาท

ส่วนองค์กรที่ประกาศรับสมัครมากที่สุด คือ หน่วยงานรัฐบาล (ร้อยละ 54.48) ซึ่งแบ่งเป็น มหาวิทยาลัยมากที่สุด (ร้อยละ 19.31) รองลงมาคือ โรงเรียน (ร้อยละ 18.62) ทั้งนี้เนื่องจากสถานที่ทำงานของบรรณารักษ์คือห้องสมุดประเภทต่าง ๆ รวมถึงห้องสมุดของหน่วยงานรัฐบาลต่าง ๆ และจากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า หน่วยงานของรัฐบาลส่วนใหญ่คือมหาวิทยาลัยและโรงเรียนซึ่งสถานที่ดังกล่าวจะมีห้องสมุดประจำอยู่ทุกแห่ง และบางแห่งมีจำนวนมากกว่า 1 ห้องสมุด ด้วยเหตุนี้ทำให้สถาบันการศึกษาต่าง ๆ มีความต้องการบุคลากรในตำแหน่งบรรณารักษ์มากที่สุด

วุฒิการศึกษาที่ประกาศรับสมัคร พบว่า หน่วยงานต้องการวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด (ร้อยละ 68.23) ทั้งนี้ตามประกาศของทบวงมหาวิทยาลัยเรื่อง **มาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2544** กำหนดให้ผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุดต้องมีพื้นความรู้ในสาขาที่ปฏิบัติงานไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี (Office of the Higher Education Commission, 2001)

ชื่อสาขาวิชาที่ประกาศรับสมัคร พบว่า ชื่อสาขา บรรณารักษศาสตร์ ประกาศรับสมัครมากที่สุด (ร้อยละ 32.64) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ DeArmond, et al. (2009), Bychowski, et al. (2010) ที่พบว่า การรับสมัครงานด้านบรรณารักษ์ของ ALA (*American Library Association*) ต้องจบการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์ สารสนเทศศึกษา หรือ บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์เท่านั้น ทั้งนี้เพราะสาขาวิชาดังกล่าวผลิตบุคลากรที่ปฏิบัติงานวิชาชีพในห้องสมุดและสถาบันบริการสารสนเทศโดยตรง โดยมีหน้าที่ประเมินแหล่งความรู้ทรัพยากรสารสนเทศ ดำเนินการจัดหา จัดระบบทรัพยากรสารสนเทศ ให้บริการสารสนเทศ และสื่อสารสารสนเทศไปยังกลุ่มเป้าหมาย (Imjit & Tipawan, 1998)

คุณสมบัติด้าน ICTs ในตำแหน่งที่หน่วยงานต้องการ พบว่า ตำแหน่งด้านบรรณารักษ์ ส่วนใหญ่ต้องการบุคลากรที่มีความสามารถในการใช้งานโปรแกรมคอมพิวเตอร์พื้นฐาน หรือ MS Office มากที่สุด (ร้อยละ 41.20) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Krittiya, et al. (2009) Shank (2006) Reeves (2010) ที่พบว่า หน่วยงานมีความต้องการบรรณารักษ์ หรือตำแหน่งงานที่ประยุกต์ด้านสารสนเทศที่มีความสามารถใช้

คอมพิวเตอร์พื้นฐานได้ เพราะการมีความรู้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น มีความจำเป็นในชีวิตการทำงานปัจจุบัน ดังนั้นผู้ที่มีความรู้และสามารถใช้งาน โปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้ ย่อมมีโอกาสในการได้งานที่สูงกว่า โดยเฉพาะโปรแกรม Microsoft office (Word, Excel, PowerPoint) เป็นโปรแกรมหนึ่งที่มีความนิยมอย่างมาก สำหรับการจัดการงานเอกสาร การทำตารางหรือแบบฟอร์มเก็บข้อมูล และการทำไฟล์นำเสนองาน ล้วนมีความจำเป็นต่อบรรณารักษ์ในการจัดการสารสนเทศในเมืองต้น

คุณลักษณะพิเศษที่หน่วยงานต้องการนอกเหนือจากคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งพบว่า คุณสมบัติด้านมีมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสารที่ดี มีความต้องการมากที่สุด (ร้อยละ 12.06) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Alonso-Regalado & Van (2009) Choi & Rasmussen (2009) Bychowski et al. (2010) และ Pajewski (2010) ที่พบว่าบรรณารักษ์ต้องมีการสื่อสารที่ดี ทั้งนี้ บรรณารักษ์ควรมีบทบาทในฐานะนักเขียนและนักพูด มีความรู้ ความสามารถในการนำเสนอ รวมถึงการเป็นนักประชาสัมพันธ์ ที่สามารถบอกกล่าวให้ผู้ใช้หรือกลุ่มเป้าหมายและผู้สนใจ ได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร (Thamonwan, 2007)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อการนำผลวิจัยไปใช้ จากผลการวิจัย พบข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนและผลิตบัณฑิตสาขาบรรณารักษศาสตร์ หรือที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาหลักสูตร การเรียน การสอน ให้บัณฑิตมีคุณสมบัติและทักษะด้านบรรณารักษศาสตร์ สารสนเทศศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ภาษาอังกฤษให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน

1.2 ข้อเสนอแนะต่อบัณฑิตสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ สารสนเทศศาสตร์ หรือที่เกี่ยวข้อง ควรพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทางวิชาชีพและควรเตรียมความพร้อมในด้านการใช้เครื่องใช้สำนักงาน เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ภาษาอังกฤษและคุณลักษณะพิเศษด้านอื่น ๆ เช่น การนำเสนอ การสื่อสาร มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก เป็นต้น เพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานและสังคม

2. ข้อเสนอในการวิจัยครั้งต่อไป จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ควรศึกษาเปรียบเทียบคุณสมบัติด้านบรรณารักษ์ สารสนเทศ จากโฆษณาหรือประกาศรับสมัครงานในสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์ ทั้งในและต่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- Alonso-Regalado, Jesús & Van Ullen, Mary . (2009). Librarian for Latin America and Caribbean studies in U.S. academic and research libraries : A content analysis of position announcements, 1970-2007. **Librarian for Latin American and Caribbean Studies**, 53(3), 139-158.
- Bank of Thailand. (2011). **Economic conditions of Thailand in 2011**. Bangkok : Bank of Thailand.
- Bizness Concepts. (2012). **Why-advertise-on-the-web**. Retrieved 25 January 2012, from <http://www.biznessconcepts.com/doing-it-right/why-advertise-on-the-web/>
- Bychowski, Brenna K.H. et al. (2010). Old words, New meanings: A study of trends in Science Librarian Job Ads. **Science and Technology Librarianship**, 63(Fall 2010), 112-123.
- Choi, Youngok & Rasmussen, Edie. (2009). What qualifications and skills are important for digital librarian positions in academic libraries? A job advertisement analysis. **Journal of Academic Librarianship**, 35(5), 457-467.
- Clyde, Laurel. (2002). An instructional role for librarian: an overview and content analysis of job. **Journal of Australian Academic & Research Libraries**, 33(3), 150-167.
- Dearmond, A.R. et al. (2009). **Preparing science librarians for success: An evaluation of position advertisements and recommendations for library science curricula**. Retrieved 25 January 2012, from <http://www.istl.org/09-fall/article1.html>

- Imjit Lerttongsombat & Tipawan Silwattananusarn. (1998). **Library and Information Science Labor Market in 14 Southern Provinces**. Pattani : Department of Library Science Faculty of Humanities and Social Sciences Prince of Songkla University Pattani Campus.
- Krittiya Phlangwan, Chutima Sacchanand & Lampang Manmart. (2009). Analysis of Information Qualification in job advertisements published in newspaper. **Songklanakarin Journal of Social Science and Humanities**, 15(3), 455-467.
- Mustafa, Ghulam & Ansari, Munira Nasreen. (2012). **Job openings for library professionals in Pakistan : A content analysis**. Retrieved 18 June 2011, from <http://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/>
- Office of the Higher Education Commission. (2001). **Academic Library Standard in 2001**. Retrieved 12 January 2014, from http://qalibrary.bu.ac.th/index.php?option=com_content&view=article&id=4&Itemid=7
- Pajewski, Amy. (2010). **Library management job advertisement analysis**. Retrieved 18 June 2011, from <http://librarynoob.wordpress.com/2010>
- Reeves, Robert K. (2010). **Job advertisements for recent graduates: advising, curriculum, and job-seeking implications**. Retrieved 18 June 2011, from <http://www.readperiodicals.com//201004/2011817251.html>
- Shank, John D. (2006). The Blended librarian: A job announcement analysis of the newly emerging position of instructional design librarian. **College & Research Libraries**, (November 2006), 515-524.
- Thamonwan Khunpaichit. (2007). Research activity with changing role of librarian in digital age. **Thaksin University Library Journal**, 18 (3), 140-146.